

Anna Słowikowska

**Sprawozdanie z ogólnopolskiej
konferencji naukowej**

**ZADANIE NAUCZYCIELSKIE
KOŚCIOŁA WOBEC WYZWAŃ
XXI WIEKU**

W dniach 4-5 września 2007 r. w Radomiu odbyła się konferencja naukowa pt. *Zadanie nauczycielskie Kościoła wobec wyzwań XXI wieku*. Jej organizatorami było: Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL, Wyższe Seminarium Duchowne w Radomiu oraz Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL. Obrady konferencji odbywały się w Wyższym Seminarium Duchownym w Radomiu.

Otwarcia konferencji dokonał ks. bp dr Zygmunt Zimowski, pasterz Diecezji Radomskiej oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

Pierwszą sesję, której przewodniczyli ks. bp prof. dr hab. Andrzej Dziega, biskup sandomierski, oraz ks. prof. dr hab. Stanisław Tymosz, Dyrektor Instytutu Prawa Kanonicznego KUL, rozpoczął referat ks. bp. dr. Z. Zimowskiego nt. *Magisterium Kościoła wobec nowych wyzwań*. Prelegent ukazał, w jaki sposób Kościół rozumie swoją funkcję nauczania wobec tego, co dzieje się we współczesnym świecie. Rozpoczynając swoje rozważania od od strony teologicznej podkreślił, że Magisterium Kościoła cieszy się asystencją Ducha Świętego, tzn., że wyposażone jest w charyzmat prawdy i nieomyłności. Biskup Rzymu, obdarzony tym przymiotem, sam nie przestaje być posłuszny Duchowi Św. Dlatego Urząd Nauczycielski Kościoła zobligowany jest do głoszenia całej prawdy o Jezusie Chrystusie. Zobowiązanie to swój wyraz znajduje w pogłębieniu zrozumienia zbawczej misji Kościoła oraz ukazaniu pełnej prawdy o

tym, czym on jest w historii zbawienia. W dalszej części wystąpienia bp Z. Zimowski powołał się na nauczanie Vaticanum II, zgodnie z którym wyzwanie dla Kościoła stanowi budowa świata rządzącego się prawem miłości. Autor szczególną uwagę zwrócił na narody, które powinny być postrzegane jako obszary nowych wyzwań, wobec których Kościół potrzebuje adekwatnych form i metod oddziaływania. Wśród wyzwań, które zostały wymienione przez prelegenta znalazły się m.in. następujące: ekumenizm, realizacja nakazu misyjnego, walka o stałe zasady moralne, miłość małżeńska i rodzinna oraz inkulturacja.

Kolejny referat pt. *Kompetencje biskupów diecezjalnych w realizacji zadania nauczycielskiego Kościoła* wygłoszony został przez ks. prof. dr. hab. Józefa Krzywdę, Dyrektora Instytutu Prawa Kanonicznego PAT w Krakowie. Autor przedstawił to zagadnienie w dwóch częściach. Najpierw podkreślił przesłanki teologiczno-prawne, a następnie zaprezentował warunki realizacji kompetencji. Na źródło jako podstawę kompetencji prelegent wskazał mandat udzielony biskupom przez Jezusa Chrystusa. Są oni autentycznymi nauczycielami upoważnionymi przez samego Chrystusa. W tym upoważnieniu, czyli konsekracji biskupiej mieszczą się zadania uświęcania, nauczania i rządzenia. Prelegent podkreślił, że biskup jest stróżem depozytu wiary. Jego działalność w tej dziedzinie ma się przejawiać w głoszeniu Ewangelii, udzielaniu misji kanonicznej, odczytywaniu znaków czasu. Mandat udzielony przez Chrystusa winien być realizowany w działalności synodalnej, dlatego też referent zwrócił uwagę na rolę i znaczenie instytucji duszpasterskich w diecezji, które świadczą pomoc biskupowi w wykonywaniu przez niego zadań. Należą do nich: synod diecezjalny, rada kapłańska oraz rada duszpasterska.

Ks. prof. dr. hab. J. Krukowski wygłosił referat pt. *Kompetencje konferencji biskupów w zakresie zadania nauczycielskiego Kościoła*. Autor zwrócił uwagę, że Sobór Watykański II nadał konferencji biskupów nowy status, ponieważ uznał ją za stałą instytucję. Zgodnie z kan. 447 KPK/83 r. jest ona stałym zespołem biskupów. Instytucję tę należy rozumieć w duchu kolegalności biskupów. Celem jej jest wykonywanie wspólnie pew-

nych zadań pastoralnych dla pomnożenia wspólnego dobra. Prelegent szczególnie podkreślił kompetencje konferencji biskupów do stanowienia deklaracji doktrynalnych, które określił mianem prawdziwej władzy nauczania w komunii z Biskupem Rzymu. Wskazał również na kolegialność afektywną, którą cieszy się konferencja biskupów. W dalszej części wystąpienia prelegent odniósł się do nauczania i samej władzy nauczania. Podkreślił kompetencje konferencji do wydawania m.in. dekretów ogólnych, listów pasterskich, komunikatów, apeli, not pastoralnych, instrukcji i dyrektyw.

Sesji popołudniowej konferencji tego dnia przewodniczył ks. dr Pedro Prieto, wikariusz regionalny Prałatury Opus Dei w Polsce. Jako pierwszy z prelegentów wystąpił ks. prof. dr hab. Henryk Stawniak, prodziekan Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW. W referacie zatytułowanym: *Kontrola publikacji z punktu widzenia nauki Kościoła* autor nakreślił rys historyczny dotyczący omawianego zagadnienia. Następnie wskazał, że Kościół nie może być postrzegany jako instytucja zakazująca czegoś, ale odwrotnie – jako popierająca coś dobrego. Natomiast sama ochrona publikacji jest możliwością otrzymania odpowiedzi, ponieważ wierni mają prawo być prowadzeni drogą zdrowej nauki. Referent omówił kanoniczne terminy kościelnej kontroli publikacji. Wskazał na licencję, przez którą należy rozumieć uprawnienie, pozwolenie, *imprimatur* oraz na aprobację. Przez ostatnie należy rozumieć coś więcej niż *imprimatur*. Chodzi tu także o polecenie jakiegoś dzieła, a nie tylko zgodzenie się na jego publikację. Do wydawania takich zezwoleń kompetentny jest ordynariusz miejsca autora dzieła lub ordynariusz miejsca wydawnictwa. Konkludując prelegent podkreślił, że z autorem powinien być prowadzony dialog o przyczynach ewentualnej odmowy. Przysługuje mu również prawo odwołania się w tej kwestii do Kongregacji Nauki Wiary. Gdyby jednak opublikował coś bez wymaganego prawem zezwolenia powinien być ukarany sprawiedliwą karą.

Referat pt. *Dostęp Kościoła do radiofonii i telewizji w ustawodawstwie III RP* wygłosił pan dr Piotr Wiśniewski. Prelegent scharakteryzował przepisy prawa polskiego o radiofonii

i telewizji. Omówił sposoby uzyskiwania koncesji przez kościelne osoby prawne i trudności, z jakimi się one spotykają. Wskazał na te instytucje, które dzięki ogromnej determinacji mają dość szerokie pasmo radiowe bądź telewizyjne. Autor zwrócił szczególną uwagę na fakt, że cieszą się one dużym zainteresowaniem.

Ostatni z wygłoszonych tego dnia referatów przedstawił ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz, kanclerz kurii diecezjalnej w Radomiu. Prelegent wykład pt. *Obowiązki i uprawnienia wiernych świeckich w realizacji misji nauczycielskiej Kościoła* rozpoczął od przedstawienia dokumentów Magisterium Kościoła, które poświęcone zostały wiernym świeckim. Autor definiując ten stan zgodnie z dyscypliną kościelną powołał się na soborową Konstytucję dogmatyczną o Kościele *Lumen gentium*, według której świeccy to ci wszyscy wierni, którzy nie zostali członkami stanu duchownego i zakonnego. Natomiast KPK/83 definiuje świeckich, jako tych, którzy nie przyjęli święceń. W obydwu jednak przypadkach podkreśla się świecki charakter tej grupy wiernych, który winien przejawiać się w szukaniu Królestwa Bożego, zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej; promieniowaniu przykładem swojego życia; przyjęciu sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego; sprawianiu, że Kościół będzie aktywny w miejscach, w których tylko dzięki świeckim okaże się potrzebny ziemi; udziale w posłudze nauczania w zwykłych warunkach właściwych światu. W podsumowaniu autor wskazał trzy typy zadań i posług świeckich. Należą do nich te, które związane są z apostołstwem świeckich, ponadto są pełnione w strukturach organizacyjnych Kościoła (np. katecheta) oraz są właściwe dla szafarzy wyświęconych, ale w zastępstwie są wypełniane przez świeckich.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad uczestnicy konferencji naukowej udali się do Katedry Diecezji Radomskiej na Mszę św., której przewodniczył ks. bp Z. Zimowski. Homilię wygłosił biskup senior dr Edward Materski.

Drugi dzień konferencji rozpoczęto Mszą św. koncelebrowaną pod przewodnictwem ks. bp. dr. Stefana Siczka, bi-

skupa pomocniczego Diecezji Radomskiej. Po sprawowanej Eucharystii wznowiono obrady, którym tego dnia przewodniczył ks. bp dr Artur Miziński, biskup pomocniczy Archidiecezji Lubelskiej. Pierwszy referat pt. *Kompetencje władz kościelnych względem nauczycieli akademickich na wydziałach nauk kościelnych* wygłosił ks. prof. dr hab. Krzysztof Warchałowski, Kierownik Katedry Prawa Wyznaniowego na Wydziale Prawa i Administracji UKSW. Prelegent przedstawił cele, które przyświecają funkcjonowaniu wydziałów kościelnych. Należy do nich prowadzenie badań naukowych w dziedzinie chrześcijańskiego Objawienia, zgłębiania jego prawdy i przekazywania jej innym, ponadto umożliwienie studentom zdobycia wyższego wykształcenia, stała formacja szafarzy Kościoła oraz pomoc Kościołowi powszechnemu i partykularnemu na całym polu ewangelizacji. Autor w wystąpieniu podkreślił, że każdy wydział ma mieć kadrę naukową, na którą winna się składać odpowiednia liczba wykładowców stałych (etatowych), troszczących się o studentów i ich wszechstronny rozwój. Wskazał także wymogi stawiane tym wykładowcom. Wśród nich na pierwszym miejscu znalazło się ich przygotowanie, walory intelektualne i moralne. Następnie mają się oni odznaczać odpowiednią wiedzą i odpowiedzialnością. Winni mieć doktorat lub inny tytuł, ewentualnie wybitne zasługi na polu nauki; ponadto publikacje naukowe, wykształcenie pedagogiczne oraz predyspozycje do nauczania. Niezbędne jest także ich zatwierdzenie bądź udzielenie im misji kanonicznej do nauczania dyscyplin wiary i moralności.

Następny referat pt. *Zadania rodziny w wychowaniu katolickim* przedstawił ks. dr Jarosław Wojtkun, Rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Radomiu. Swoje wystąpienie rozpoczął od ukazania instytucji wychowania, którą zdefiniował jako „przedłużenie rodzicielstwa, rodzenie dziecka w znaczeniu duchowym, obdarzenie człowieczeństwem”. Autor podkreślił zaangażowanie Stolicy Apostolskiej na tym polu ewangelizacji, wymieniając dokumenty, które zostały poświęcone rodzinie. Przywołał także słowa Ojca Świętego Benedykta XVI, który powiedział, że „dzieci są wiosną, są nadzieją, która rozkwita i się rozwija, są projektem, który nieustannie się realizu-

je”. Prelegent przedstawił poziomy wychowania. Jako pierwszy z nich wymienił kształtowanie wartości społecznych. Na poparcie swojej tezy wskazał rodzinę jako pierwszą i podstawową szkołę uspołeczniania, a rodziców nazwał pierwszymi głosicielami Ewangelii. Drugim z omawianych poziomów jest wychowanie religijne, w którym najbardziej uwidacznia się rola rodziców, którzy powołani zostali do tego, aby dawać wiarygodne świadectwo swojej wiary. Trzeci poziom wychowania stanowi dziedzina płciowości. Referent wskazał zagrożenia procesu wychowawczego. Wśród nich wymienił massmedia, które poprzez swoje oddziaływanie powodują zamykanie się członków rodziny w ich oddzielnych światach. Następnie omówił zamienniki prawdziwej wspólnoty ludzkiej oraz przedstawił seksualność w wymiarze pożądania, która wpływa na zaburzenie życia małżeńskiego i rodzinnego. W konkluzji podkreślił, że rodzina ma prawo do obrony przed tymi zagrożeniami.

W prelekcji zatytułowanej *Zadania szkół katolickich w Polsce współczesnej*, ks. dr Krzysztof Maj, wskazał na podstawowe zadanie Kościoła w Polsce, które koncentruje się na realizowaniu prawa do swobodnego zakładania szkół katolickich. Autor podkreślił, że prawo to zostało zagwarantowane w Konstytucji RP i Konkordacie. Natomiast władza kościelna ustala prawa i obowiązki szkoły katolickiej. To w niej ma się odbywać przekazywanie wiedzy zgodnie z doktryną chrześcijańską. Prelegent zwrócił uwagę na chrystocentryczny i aksjologiczny charakter szkoły katolickiej. Ukazał także przesłanki jej podmiotowości we wspólnocie Ludu Bożego. Podkreślił, że taka wspólnota dokonuje się tylko pomiędzy podmiotami, a istotnym elementem jej budowania jest klimat szkół katolickich, który określa się jako całość relacji międzyludzkich w szkole.

Z kolei ks. prof. dr hab. Artur Mezglewski, Kierownik Katedry Prawa Wykroczeń i Postępowań Dyscyplinarnych KUL, przedstawił referat pt. *Zasada równouprawnienia religii jako podmiotu nauczania w szkołach publicznych oraz jej prawne i faktyczne konsekwencje*. W pierwszej kolejności referent omówił ogólne wymogi posiadania kwalifikacji dla nauczycieli.

Wskazał m.in. na wyższe wykształcenie, wychowanie pedagogiczne, zasady moralne oraz warunki zdrowotne. Podkreślił, że katecheci podlegają także innym przepisom są zawarte w porozumieniach pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej a związkami wyznaniowymi. Prawa i obowiązki katechetów w szkole są analogiczne jak pozostałych nauczycieli. Autor wskazał, iż wynikają one ze specyfiki zawodu katechety. Należy do nich organizowanie spotkań z rodzicami, przygotowywanie akcji o charakterze ekumenicznym oraz sprzeczny z Konstytucją RP zakaz bycia wychowawcą klasy. Prelegent odniósł się także do takich kwestii, jak ocena z religii na świadectwie, wliczanie jej do średniej ocen, którego pomijanie określił mianem działań antywychowawczych. Ponadto poruszył także zagadnienia religii jako przedmiotu maturalnego. Po raz pierwszy w 2010 roku ma zostać przeprowadzony egzamin ustny, do którego mogą przystępować nawet ci uczniowie, którzy nie uczęszczali na lekcje religii. W podsumowaniu autor podkreślił, że po stronie władz ciąży obowiązek wydania norm prawnych regulujących nauczanie religii w szkole, natomiast Kościoły i związki wyznaniowe są zobowiązane do przygotowania materiałów katechetycznych do tegoż nauczania.

Na zakończenie konferencji zostały wygłoszone dwa referaty: ks. prof. dr. hab. Edwarda Góreckiego (PWT we Wrocławiu) pt. *Sytuacja prawna katolickich szkół wyższych w Polsce* oraz ks. bp. dr. Adama Lepy, biskupa pomocniczego Archidiecezji Łódzkiej pt. *Media w służbie Kościoła*. W pierwszym z nich autor omówił zasady tworzenia i funkcjonowania uniwersytetów katolickich i wydziałów kościelnych. Ponadto przedstawił systemy pomocy państwowej katolickim szkołom wyższym. Natomiast w drugim wystąpieniu prelegent wskazał na rolę środków społecznego przekazu w misji ewangelizacyjnej Kościoła. Podkreślił, jak wielki ciężar spoczywa na osobach odpowiedzialnych za środki przekazywania myśli katolickiej oraz na zagrożenia z tym związane, których ofiarami najczęściej stają się odbiorcy.

Zakończenia obard dokonał ks. bp Z. Zimowski, który podziękował za włączenie w poczet honorowych członków Sto-

warzyszenia Kanonistów Polskich.. Z kolei ks. prof. dr hab. J. Krukowski skierował słowa wdzięczności za gościnność i wysiłek w przygotowaniu konferencji naukowej. Organizatorzy zapewnili opublikowanie wszystkich wygłoszonych podczas konferencji referatów oraz wyrazili nadzieję na ponowne spotkanie za rok na konferencji w Łodzi.